

„EDINOST“
izhaja po trikrat na teden v šestih iz-
danjih ob **svetkih, četrtkih**
in **sobotah**. Zjutranje izdanje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerno pa ob 7.
uri večer. — Obojno izdanje stane:
za jeden mesec . . . 1.—, izven Avstrije f. 1.50
za tri mesece . . . 3.— „ „ „ 4.50
za pol leta . . . 6.— „ „ „ 9.—
za vse leto . . . 12.— „ „ „ 18.—
Naročnino je plačevati naprej na naročbe
brez priložene naročnine se uprava ne
ozira.

Posamične številke se dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 3 nč.,
izven Trsta po 4 nč.

EDINOST

Oglasi se računajo po tarifu v petitu; za
naslove z debelimi črkami se plačuje
prostor, kolikor obsega navadnih vrstic.
Poslana, osmrtnice in javno zahvale, do-
mači oglasi itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu
ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora
biti frankovano, ker nefrankovana se ne
sprojema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnino, reklamacije in oglase spre-
jema *izpravitelstvo* ulica Molino pic-
colo št. 3, II. nadst. Naročnino in oglase
je plačevati loco Trst. Odprto reklama-
cije se proste poštnine.

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

„Edinost je moč“.

Za združenje!

IV.

Grenak je kruh časnika sploh, a tako gre-
nak, kakor je grenak v nas Slovencih, menda ni
nikjer drugje. Pozirati mu je grenke od ure do
ure, od dneva do dneva, od tedna do tedna, od
leta do leta. Gorjé njemu, ki se je nepremišljeno
spustil na to opolzko polje slovenskega časnika-
stva, ako nima — zdravih živcev! Gorjé njemu,
ki dela na tem polju ne le glavo in roko, ampak
tudi — srcem. Lahko je revolverskemu časnikarju
nemškožidovskemu, ki dela bistrim razumom, le-
denim cinizmom — za žep! Lahko njemu, ki mu
ne čuti srce, kar mu narekuje računajoči razum
in kar mu piše pero — lahko njemu, ki je hla-
pec svojega, dobro plačanega pe-
resa! On trpi bolj fiziško, a ne pozna tistega
razburjenja, tiste srčne bóli, ki greni življenje
slovenskemu časnikarju, kojemu krvavi srce, ka-
dar mu je, ali poročati o nevspehih v naši narodni
borbi in o kričeih krivicah, ki se gode našemu
narodu-trpinu, ali pa kadar leté nanj napadi,
osebna žaljenja in sumničjenja iz sredine njega
lastnih bratov uprav takrat, ko je menil najtrdnije,
da je pošteno služil in koristil naši ukupni stvari,
ko je z najboljšim namenom grajal, kar se
mu je videlo graje vredno v domačem taboru.

Pripoznanja itak ne sme pričakovati sloven-
ski časnikar in ga tudi ne zahteva — ali tisti
osebni napadi!

Človek, ki ima v svojih prsih trdno zavest o
poštenosti svojih namenov, ki neti v svojih prsih
navdušenje za pravično stvar, koji služi, ki ne
dela samo z glavo in roko, ampak tudi občutnim
rodoljubnim srcem: tak človek ne more ubežati
temnim sencam morečega pesimizma v takih tre-
notkih, ko ga smešijo, ker je hotel dobro. To boli
in ga silí do premišljevanja: Čemu se ubijaš, čemu
živíš . . . izgubljeno življenje?! Ali bi ne bile
bolje, da se lotiš pametnejega, hvaležnejega,
četudi malo bolj — prozajiškega posla?! Čemu se

pehaš, ko vidiš, da rojaki nočejo razumeti tebe in
in ti ne njih?!

Saj ne pravimo, da časnikar ne greši nikdar
in da ni potrebno, da dobi tu pa tam primerne
odgovora. Greši že zato, ker je — človek z vsemi
prednostmi in slabostmi človeka. Odgovorite mu,
okregajte ga, ali ne sme-
šite ga, ne žalite ga . . . ! To boli, ogorča
življenje in podira veselje do dela, a na posledicah
temu ne trpi drugi, nego ona domovinska stvar,
koji hočemo služiti — tako trdimo vsaj v jedno-
mer — vsi mi!

Taki so v življenju slovenskega časnika-
rja trenutki pesimizma, trenutki malodušja, ko zgub-
ljamo vero v bodočnost onega, čemur smo posvetili
svoje skromne sile, svoj razum in svoje srce!

Ali na srečo je tudi drugačnih trenutkov v
življenju slovenskega časnika-
rja, trenutkov, ki ga
povzdigajo zopet iz nižav malodušja, ki mu pre-
ganjajo zopet črne oblake obuponosnega pesimizma,
ki mu oživljajo zopet vero v boljšo bodočnost in
ki mu kličejo: Bodi mož in glavo po konci! Ali
ne vidiš, da se ne pehaš zastonj, ali ne vidiš, da
vendar-le prodira spoznanje tu in tam?! Ali ne
vidiš, da dobri genius vendar-le vodi in čuva usodo
tvojega rodu in da hoče previdnost božja dovesti
istega do zmage — potom borbe!

Dà, to so zopet trenutki zadoščenja za slo-
venskega časnika-
rja, ko vidi, da je prišlo — če
tudi kasno — do pripoznanja, za kar se je potezal
uprav on po svojem najboljšem prepričanju. V ta-
kih trenutkih pozabljamo radi na to, kar je —
bilo. Žalostno bi bilo, ako ne bi ljubezen do stvari
nadkrijevala v nas — osebne občutljivosti.

Takim zadoščenjem v prsih jeli smo pisati
ta niz člankov o potrebi, nujni potrebi, da se
združijo v jedno skupino zastopniki
naroda slovenskega in hrvatskega
v poslanski zbornici na Dunaju. Dà,
povzdignem čelom lahko trdimo danes, da smo
bili ravno mi, ki smo trdili vedno in vedno, da
je ni druge poti do osiguranja našega narodnega

obstanka in do srečnejše bodočnosti vsega avstrij-
skega slovanstva, nego pot najtesnejega pobratim-
stva med najsorodnejima si plemenoma jugoslo-
vanskima — slovenskim in hrvatskim —, koje
jedinatvo pa mora spajati zopet vez z ostalimi
sokrvnimi plemeni. To je bilo od nekdaj naše po-
litiško in narodno veroizpovedanje in za to svoje
prepričanje se nismo plašili boja, — seveda takega
boja, kojemu je namen zidati in ne podirati —
nikdar in proti nikomur, četudi smo videli že v
naprej, da bode velike zamere.

In mi hvalimo Boga, ki nam je podelil moč,
da moremo nepremično vztrajati v veri, da je
prava pot ona, po koji hodimo — pot vza-
jemnosti med slovenskimi plemeni
avstrijskimi. Seveda moramo gledati vsikdar
na jedro in ne na lupino, ne na hipne vspehe,
ampak na glavni cilj. Videz govori pač čisto
drugače; videz, ki ga na jedni strani povzročajo
slovanska plemena avstrijska sama po pogreškah,
koje zagrešajo v svoji kratkovidnosti in ker jim v
mladeniški dobi razvoja obzorje ni še dovolj ši-
roko, na drugi strani pa povzroča ta videz iz-
borna proračunjena taktika nasprotnikov, temeljito
izsolanih v mnogoletnih borbah in navezanih na svoje
konečne in glavne cilje. Kakor se čisto
dogaja, da se dober taktik in strateg na bojnem
polju navidezno umika pred sovražniki, da jih
zvabi na taka tla, kjer jim upa z največo goto-
vostjo zadati smrtni udarec: tako nam tudi naši
narodni nasprotniki včasih kažejo prijazno lice, da
nas z velike ceste do našega cilja zvabljaajo na
stranska pota. Tu in tam se posamičnim plemenom
prikazuje kaka „koncesija“ . . . in mi se je ve-
selimo liki otročiji igrači. Stari nasprotnik nam
ne kaže več tako osornega lica in mi si domiš-
ljamo v svoji nedolžnosti, da se je — poboljšal!
In resnica, kaka je resnica? Da smo se le mi
oddaljili od cilja, spustivši se lahko mišljeno
z glavne poti v stranke livade, skakaje za lahko-
krilimi metuljčki! Dobiček pa — ni na naši strani!

Prosimo vas, prečitajte le današnji iz „Slov.“

PODLISTEK.

20

Slučaj.

Novela; hrvatski spisal Jenjo Sisolski.

Preval M. C—š.

(Dajlo).

XIII.

Roka se mi je tresla, ko sem pisal Mariji
list, javljajoči jej veliko nesrečo, ki mi je zadela.
Marija in njena mati tolažili sti me in me srčili.
Med čitanjem Marijinega pisma padale so debele
solze na isto. Iz njenih besed sem sprevidel, kako
jo je bolelo srce, da sem ostal brez matere in
očeta. Tolažila me je v vsakem listu, no, za take
bolečine ni leka. Najslajše besede opominjajo še
bolj na nenadomestno izgubo. Tri mesece sem ostal
osamljen v pusti hiši, kjer sta mi oče in mati po-
deljila zadnji poljub. Še enkrat sem obiskal groba
milih mi roditeljev, potem pa sem se bolnim srcem
napotil na Dunaj, da zvršim svoje nauke ter da v
znanostih najdem kolikor toliko tolažbe. Na Dunaju
sem malo zahajal v družbe in redko sem izhajal.
Soba, knjige, solze, samotni sprehodi in velika bol-
nica, to mi bilo vse življenje. Aristid je bil v Spljetu
za tistega časa. Odgovarjal mi je jako obširno na
vsaki list. Često mi je pisal, da je bil v Solinu in
da je videl Marijo. Ko se je bližala jesen, javil mi je,

da Marija vene, da postaja vedno bolj bleda in
slabeja, toda uverjal me je, da to ni družega nego
naravna posledica pri toli čuteči devotki, češ, da
je temu vzrok tisti notranji sveti plamen, ki mora
pretresti vsako nežno bitje. Prijatelj me je naprosil,
da naj se nikar ne bojim za njeno zdravje, ter
prepričaval me je, da se jej v mojem naročju zopet
razcvetejo rože na licu.

Tega ne treba zatrtati, da sem pogostoma
pisal Mariji. Silnim in nepremagljivim hrepenenjem
pričakoval sem njenih listov, ki so prihajali na-
vadno ob 9. uri. Kakor hitro sem začul korake,
jelo mi je utripati srce. Mnogokrat sem bil pre-
varjen v svoji nadi. Pogledoval sem na uro, ne-
strpno šetal se po sobi, dokler ni listonoša po-
trkal na vrata. Otvarjajočemu njena pisma tresla
se mi je roka same radosti. Oh, kako blažen sem
bil, ko sem čital tiste sladke besede, tisti čarobni
in neopisni vzduh prve in svete ljubezni. Naslajal
sem se na vsaki njeni besedi, poljubljal sem njena
pisma in čital, ter zopet poljubljal in pritiskal na srce
in zopet čital. Da, v vsakem listu razkrivala mi
je nepoznane, skrivnostne tajnosti svojega dobrega
srca, svoje plemenite duše.

Ko sem se umiril, vzel sem knjigo v roke
in pričel čitati. Jako sem bil marljiv Sklenil sem
bil, da izvršim stroge skušnje najdalje v letu dni,

potem pa, da se združim z Marijo za vedno. Pre-
čitavši nekolike strani naslajal sem se zopet na
Marijinem pismu.

Zaklinjal sem prijatelja Aristida, naj mi od-
krito piše, naj mi ne zataji ničesar in naj mi po-
gosteje poroča o zdravju mojega zlata. Nekega
čemerne dne prejel sem list od prijatelja. Tolažil
me je, ko mi je javljal, da je Marija vedno bleda,
da so jej lica upala, da se jej zdravje ni obrnilo
na bolje. V istem pismu mi je tudi naznanil, da
se je seznanil žnjo in da jo obiskuje sleherni drugi
dan. Besede prijatelja so mi ljuto ranile srce. Pre-
letavale so me črne misli.

Nastala je huda zima. Obuzela me je velika
slabost. Ždè v svoji sobi mračno sem pogledaval
po strehah, pokritih snegom. Dohajal je do mene
šum velikega mesta, trepetanje konj in škripanje
kočij in omnibusov, a vse to mi je bilo zoperno,
vse to mi je neugodno dražilo živce. Mučile so
me razburjenost, strah in neke črne slutnje. Silil
sem se, da odpravim misel na tiste sledove krvi,
ki sem jih bil zapazil na ustnicah in na prsih
srajce po onem gorkem slevesu, po onem nepo-
zabnem poljubu. Kolikokrat sem se stresel pri
tej misli! Bal sem se za Marijino življenje in sle-
hernega dne pričakoval tužnih poročil. — Ne, ne,
ni mogoče, sem mislil, saj Bog je pravičen in

Sveta* vzeti članek o Moltkejevih načrtih, to je o končnih ciljih velike nemške ideje, da se uverite, kako se umikati ti nasprotniki, kadar tako zahtevajo taktički oziri, kako ume prikrivati svoje cilje!

O tem nam govori v lapidarnem štilu dejstvo, zabeleženo v korespondenciji velikega nemškega stratega, dejstvo, da je Moltke že leta 1860 izdelal načrt za vojno proti Avstriji in vendar se je Prusija prijateljila z nami do vojne v letu 1866, to je, dokler ni dozorelo jabolko. To dejstvo naj imajo pred očmi avstrijski Slovani, da se strezijo vendar enkrat. Germanska ideja dela dosledno za svoj veliki cilj, toliko na bojnem polju, kolikor v manjih političkih borbah, a s popolno zmago velikonemške ideje prišel bi črni petek za avstrijsko slovanstvo!

Próti temu velikemu cilju postaviti moramo mi svoj veliki cilj: popolno enakopravnost avstrijskih plemen, izpolnjenje vseh pogojev za narodno bodočnost našo. Ali pa smo res tako najivni, da bi se nadejali dobrohotnosti od onih, kojim bi bila le na poti ta enakopravnost?! Ali ni to samonbojstvo, da pehaje od sebe one, ki imajo z nami jednake koristi, ker jim preti jednaka nevarnost raznarodnja, kakor nam, delamo usluge svojim nasprotnikom, ki so toli previdni, da pod prijazno krinko skrivajo svoje za nas pogubne namene?!

Ne hitajmo za hipnimi uspehi, ako bi imelo trpeti pri tem — načelo enakosti interesov avstrijskega slovanstva, načelo: da mora biti naš boj ukupen, ker je tudi nevarnost ukupna!!! Vemo, da je težaven tak boj, ki nima beležiti uspehov, vemo, da si vsakdo želi oddihljeja. I mi v Primoraki bi si želeli oddihljeja. In tudi to vemo, da bi utegnili priti do oddihljeja, da bi se nam morda ublažilo položnje v tem ali onem pogledu; in vendar se nam je le bati takega olajšanja, ako bi nam prišlo le na račun našega cilja!

V poplačilo naše razcepjenosti nočemo nikakih koncesij. To bi bil danajski dar! Radi in hvaležno vsprejmemo, ako nam vlada pobjša položnje, nikdar pa se ne zgoditi to po načelu: divide et impera!

To spoznanje je jelo prodirati. O tem nam pričajo omenjeni članki v „Soči“ in izvajanja v „Südsteierische Post“, torej, rekli bi, na desni in na levi. Jeden in drugi list sta se izrekla za združenje slovenskih in hrvatskih poslancev v jedno skupino, pripoznavši, da drugače ni rešitve za nas iz puščave nevspehov.

To prodiranje pravega spoznanja nas navdaja zadoščenjem, da se moremo veseliti zopet časnikarskega poklica, kajti lahko trdimo: ni bilo krivo vse, kar smo trdili vedno, in ni slabo vse, za kar se potegujemo.

dober! Skrivši glavo med podzglavja divana pričakoval sem listonoše, a čim sem začul korake, smrten strah mi je preletal vse telo, kri se mi je strdila v srcu.

Po treh mesecih mojega bivanja na Dunaju, nekako okolo Božiča, javila mi je Marijina mati, da je Marija obolela in da je v postelji. Tudi Marija mi je pisala, da se je prehladila, da pa ozdravi kakor hitro nastopi blaga pomlad. Minolo je teden dni. Pisal sem Aristidu. Naprosil sem ga, naj mi piše vsi resnico, četudi strašno. Istega dne sem pisal tudi Mariji, da se bodeva videla kmalu. Bila je sreda. V četrtek sem prejel od Aristida brzojavko. Zmračilo se mi je. Prijatelj mi je velel, naj odpotujem takoj, kajti Mariji da je prav zlo. Malo za tem prejel sem pismo. Bilo je od Marije. Glasilo se je:

„Mili Dragimir, jako sem bolna. Pridi k moji postelji. Ti veš, kako te ljubim. Pridi. Usliši mojo prošnjo, želim, da bi te mogla objeti čim prej. Dragimir, jaz se ne morem ločiti od tega sveta, mlada sem še, ljubim te, pa naj bi umrla. Ah ne, ne... vem, kako nesrečen bi bil ti. Dragimir, pridi, pridi, da ozdravim v tvojem naročju. Pridi k svoji tužni Mariji.“

(Dalje prihodnjič.)

Velikonemčija pa avstrijski Slovani.*

Koncem marnca t. l. zagledala je beli dan „vojna korespondencija“ tistega slavnega Moltkeja, ki je bil svoje življenje posvetil združenju Nemčije pod žezlom Hohenzollerncev. V soglasju z Bismarckom je videl prvi in najvažnejši korak v tem, da se poniža in „bistveno oslabi“ monarhija Habsburžanov. Z glavno prusko zmago l. 1866 na Češkem bil je ta korak tudi izvršen, dasi ne popolnoma po načrtu Moltkejevem, kateri je v soglasju ne le z Bismarckom, temveč tudi tedanjim kraljem Viljelmom med „vojnimi objekti“ zaračunal tudi aneksijo Češkega kraljestva („Böhmen“). To razkritje iz Moltkejevih vojnih spisov pa ni le za sedanjo Avstro-Ogersko, temveč tudi za slovanske narode naše monarhije najvažnejše. Od primernege poštevanja tega sedaj nespornega historičkega fakta prihaja nov moment, nov argument za uravnanje taktike ne le češkega, temveč tudi drugih slovanskih narodov, pred vsem Slovencev in Hrvatov.

Slovani avstro-ogerski bi bili dolžni dobro zapomniti si dejstva, da strateg, zajedno velik politik in diplomat Moltke kar hladnokrvno govori o možnosti, da Avstro-Ogerska bi utegnula svoje zapadne nemške dežele prepustiti v posebnem slučaju Franciji, v kakem drugem slučaju pa tudi komu drugemu; v oškodovanje bi naša monarhija in dinastija utrdila se pa toliko bolj na vstoku. To Moltkejevo naglašenje razločno spominja na trjenje Bismarckovo, vsled katerega naj bi težišče našega cesarstva ne bilo več na Dunaju, temveč v Budimpešti. Kdor ni slep, vidi tudi, v koliko je skupna avstro-ogerska politika in diplomacija poslušna v smislu izjav prusko-nemških dejateljev, a za Slovane avstro-ogerske so toliko jasne namere obče politike, s katero hočejo združiti usodo teh Slovanov.

Pomenljivo in značilno je že to, da neslovanske novine avstrijske ne razpravljajo posebe o Moltkejevih, še le sedaj, a v nedotaknjeni popolnosti prijavljenih vojnih spisih. Ko bi se bilo kaj sorodnega, a stokrat manj senzacionalnega priobčilo iz spisov kakega slovanskega generala ali bolj znanega dejatelja, bili bi nemškoliberalni, nemškonacionalni, tudi nemškokonservativni, potem madjarski, poljski in italijanski listi po cele tedne obsežno razpravljali o stvari kot velikem dogodku ter za Slovane v obče in avstro-ogerske Slovane posebe — izvajali denuncijatorske posledice, z namerom, da bi se kar možno krčila svoboda slovanskega naseljenja avstro-ogerskega. Nemškoliberalna stranka, ki po svojih glavnih glasilih vsak namigljaj za slovansko politiko Bolgarov ali Srbov priobčuje po celo in zopet celo vrsto člankov, ta stranka, ki se sama imenuje „državo vzdržujočo stranko“, in ki se vzdržuje najbolj z ovajanjem Slovanov in hujskanjem proti njim — v tem slučaju dosledno molči! — To so patrijoti!

No, slovanski narodi morejo posebe učiti se iz Moltkejevih, od pruske politike potrjenih spisov, ki so historički tudi v tem smislu, da so pripomogli k dejanski politički Nemčiji. Ti spisi morejo pred vsem iztrezniti tiste šoviniste malih slovanskih narodov, ki menijo, da 2, 3, 4 ali tudi 6, 9 milijonov močnega naroda more že radi takega števila računati z gotovostjo na svoj obstanek. Tak šovinizem pa se poraja sosebno tudi med avstro-ogerskimi Slovani. Moltkejevi, od Bismarcka odobreni načrti se niso čisto nič zmenili za historičko češko pravo in tedanjo kulturno moč Čehoslovanov. O Bismarcku je znano, da je ob važnem razgovoru izjavil se o kulturi Čehov, Slovencev in Hrvatov tako, da po njegovih nazorih spadajo v okvir nemške kulture, jednako, kakor se izjavljajo danes avstrijski Schönereerijanci.

Separatizem avstro-ogerskih Slovanov nasproti Moltkejevim načrtom in od Prusije sami sebi postavljenim zadačam je pač ne le neumesten, temveč naravnost poguben. Politiški voditelji avstrijskih Slovanov ne smejo gojiti separatizma niti za slučaj, da bi pridobili polno izvršenje svojih historičkih državnih prav. Politiška, še toliko ugodna relativna samostalnost v okviru celotne monarhije ni zadostna, niti ne doslej običajno utrjevanje s kulturo zares zapadnega, kolikor toliko germanškega značaja.

* Glej članek „Načrti Moltkejevi“ v 47. številki „Edinosti“, izdanje za soboto dne 18. aprila 1896. Ured. „Edinosti“.

Avstro-ogerski Slovani, specialno vsi ti, ki množé svojo literaturo brez Azbuke, in ki nimajo posebne cerkvene organizacije, so dolžni, v centralnem parlamentu in zunaj njega postopati skupno, po jednotnih programatiških zasnovah in taktikah. Na znotraj pa so ti Slovani dolžni, zavedati se, da so zares osiromašeni, da ne gojé več tistih slovanskih tradicij, ki so bile običajne med njih predniki, in katere se še nepretržno gojé pri vstocnih in jugovstocnih Slovanih.

Moderna evropska zgodovina deluje po velikih merilih in merah; ona se ne zmeni za napuh malih narodov, naj si bodo slovanski ali drugi, in poštevta ta napuh jednako muhi, ki se napenja proti slonu.

Moltkejevi načrti, ki so le odsev velikih, svetovno pomenljivih zadač, kakoršno je povdarjal za prusko Nemčijo v smislu Karola Velikega tudi 90 dnij vladavši cesar Friderik, mogli bi iztrezniti vse tiste avstro-ogerske Slovane, ki si domišljujejo, da bi mogli obstajati tudi sami za se, ne da bi poštevali neizogibno potrebo skupne zaščite in zlasti skupnih interesov.

Avstro-ogerski Slovani morejo se radovati, da so se objavili spisi pruskega vojskovodje, prvič, kolikor so šovinistiški ali prekratkovidni separatisti, se morejo iztrezniti, in ta lekcija, zasnovana l. 1866, utegne tekniti tudi nekaterim češkim separatistom. Drugič morejo slovanski zastopniki po parlamentih poudarjati, da njih stremljenja k nacionalnemu ter tudi političkemu utrjenju so vsopredna z interesi naše monarhije in dinastije. V soglasju s temi interesi se morejo avstro-ogerski Slovani braniti, ako se jim podéli kar možno krepka nacionalna avtonemija, naj bode potem politička avtonomija kakoršna koli. V interesu iste naše monarhije in dinastije pa je tudi to, da glede na njene slovanske narode za vselej odstranijo avstro-ogerski državniki geslo: Divide et impera! Tako geslo spravlja slovanske narode v onemoglost, in v opasnosti se oni ne morejo postaviti ne moralno, ne fizično v primerno brambo. Pospeševanje skupne slovanske kulture bilo bi v Avstro-Ogerski naravno in na pravem mestu tudi s stališča internacionalne in meddržavne politike.

No, taki opozori so klici Kasandre: zato je pa toliko bolj potrebno, da zveni Čehom in drugim Slovanom vedno po ušesih dejstvo, da Prusija je po Moltkejevem načrtu leta 1866. imela med „vojnimi predmeti“ tudi „Češko kraljestvo“. To govori za iztreznenje 'bolje nego vse drugo!

DOPISI.

Iz Ljubljane, 20. aprila. (Raznoterosti.)

G. urednik! Kadarkoli prinese Vaša „Edinost“ kak dopis, poročilo ali celo notico iz Ljubljane, vsakokrat seže po nji sto rok in sto ust vpraša zajedno: „Kaj pa „Edinost“ zopet — zabavlja?!“ — In grdo se drže, ko beró britke resnice v Vašem — oprostite! — značajnem, neustrašenem listu, saj so vajeni samega hvalisanja in frazastega besedičenja... No, slaba volja Ljubljančanov traja le malo hipov, zakaj takoj se zopet zjasné obrazi, in ista, maloprej nenaklonjena usta govore: „E, resnico nam je povedala, pa je;... prav je, kritika, poštena, objektivna in mirna nam le koristi!“ In vidite g. urednik, tako se godi, da ima Vaš „zabavljajoči“ list v Ljubljani izredno veliko čitateljev in somišljenikov. Ta fakt pa seveda strašno jezi neke mogočne in vsegavedne gospode. Kár počili bi togote in — zavisti! Zato pa je njihova pisava o Vaši „Edinosti“ tudi polna slabo prikritega — sovraštva. No, jednemu teh gospodov se je konečno nabralo toliko žolča, da si je moral dati duška v gledišču ter je v parterji glasno psoval dopisnike „Edinosti“. Žalostno, kaj?! To pa naj „Edinosti“ in vseh izvenkranjskih listov nikar ne ostraš, da bi ne prinašali več poročil o naših razmerah in dogodkih ter se omejili le na svoje! Le še nadalje naj kritikujejo naše Abderite in Kleone tako neustrašeno in objektivno, in hvaležni jim ne bodo le Ljubljančani, ampak vsi pravi in resnicoljubni Slovenci. Osebnosti in samohvale imamo že tu v izobilju... tržaška „Edinost“ in drugi naj nam pa nudijo kritike!

Po tem uvodu naj Vam sporočim, g. urednik, nekaj novostij! — Za bodoče dopolnilne občinske

volitve ni postavila „konservativna“ stranka očitno nikakih kandidatov, a skrivaj dela tem intenzivneje. Obče se govori, da dobimo tudi novega župana... Dal Bog, da se izpolni vsaj polovica nadej, katere stavijo Ljubljanci na bodočega župana — „radikalca“! Saj je naše mesto nujno potrebno ostre metle, ki jo očedi in osnaži na zunaj in znotraj...

Sijajno vspeli koncerti (v enem mesecu kar 7!) naše vrle „Gl. Matice“, dajejo nam poročstvo, da se moremo nadejati od svojih vrlih pevčev in pevcev še mnogih in zares umetniških užtkov. Sloga, disciplina in marljivost „Gl. Matice“ naj bo v zboru in posnemo vsem drugim slovenskim pevskim društvom!

Iz prepira mej „Sl. Narodom“ in „Slovencem“ o slovanskih predstavah itd. smo zvedeli najnovejše, da je intendant „odgovorna le gledališkemu društvu“. Jaz pa mislim, da ljubljansko slovensko gledališče ni privaten zavod gledališkega društva, nego hiša prave umetnosti, katero je sezidala vsa dežela. Deželi in narodu slovenskemu sploh je torej odgovorna intendant, kateri ni nihče nikoli odrekal velike marljivosti in vneme, vsakako pa — strokovne usposobljenosti. Tega pa nočejo umeti naši gospodje, zato so razmere pri našem gledališču res teške.

Ker ni prinesla „Edinost“ še nikake ocene o knjigah „Slovenske Matice“, naj se dotaknem taistih saj na kratko. (Zato ker jih — ne dobivamo!) „Hrvatska Matica“ postopa z nami drugače, dasi nam ni — kako bi rekli — tako blizo. Op. uredništva.) Toliko in tako lepih knjig nam ni podalo društvo še nikdar. Pet obsežnih zvezkov za bore 3 gl.! In vendar tako malo naročnikov! Naj bi vsaj učitelji in učiteljice, pa naši akademiki malo bolj agitovali! Prospeh naše literature nam je v največjo narodno čast! — Strokovnjaški in temeljiti, zajedno pa zanimivi znanstveni spisi, žal, da niso v jednaki leposlovni družbi. Povesti (3) so sicer jako obširne in domače, a prisiljene, nezanimive, starokopitne in šablonske. Tako, da se povsem strinjam z rezkimi kritikami v vrlem „Ljub. Zvonu“ in odločnem „Sl. Svetu“. Napredka moramo zahtevati povsod, sicer zastanemo preveč za drugimi narodi! Upam, da je uplival dobro najnovejši leposlovni boj vsaj na nekatere naših literatov v smislu moderne realistične in psihološke struje!

Koncem pa naj Vas še obvestim, g. urednik, da je ljublj. ženski kvartet, ki je imel svoječasno v „Ed.“ zagovornico, porabil minole mesece v uprav nepresežno izurjenost svojih glasov. Gospice so istinite umetnice petja! Poslušajočemu jih, zdi se mi, da čujem nekako žensko češko „Kytaro“ slavnega spomina. Vse, kar pojejo, je dovršeno, globoko premišljeno, fino čuteno, tako, da rečem brez hvalisanja: ta ženski, prvi in jedini ženski pevski kvartet bo kmalu v čast ne le Ljubljani nego vsej Sloveniji! Nadejam se, da jih bodem kmalu videl in prav pogosto slišal na — lastnih koncertih vrle in lepe „Strune“!

Marijan.

Politiške vesti.

V TRSTU, dne 21. aprila 1896.

Državni zbor. Včerajšnji dan treba zabeležiti rudečimi črkami v koledarju poslanske zbornice avstrijske: z včerajšnjim dnevom pričela se je borba v poslanski zbornici sami za razširjenje političkih pravic. Dolgo so se branile gospodvalne stranke, slednjič so pa morale vendar ugrizniti v jabelko, ki jim je je vrigel v zbornico grof Taaffe. Dolgo se je ogledovalo in obračalo to jabolko po raznih odsekih in pododsekih — ali slednjič so ugriznile vendar. Včerajšnji dan je zgodovinske važnosti za političko življenje avstrijsko: velika pravda za preosnovo zbornice v zdravem smislu se je pričela s splošno razpravo o vladnem načrtu za volilno preosnovo. Seveda z vsprejetjem tega načrta ne bode še dognana ta pravda, ampak s tem bode zaključeno le prvo razdobje te pravde. Prihajali bodo drugi načrti, popolnijučiji ta prvi načrt, dokler se ne zgodi, kar se spoditi — mora!

Včeraj je pričela torej splošna razprava o volilni preosnovi. Govorili so zastopniki Čehov, čeških plemenitašev, nemških liberalcev, Poljakov, nemških nacjonalcev in antisemitov. Posl. Slavik

in Brzorad ter nemški nacjonalec Pernerstorfer so se izjavili za splošno volilno pravo, češki veleposestniki so branili pravico deželnih zborov za pošiljanje v državni zbor, Poljaki so naglašali svoje deželno-avtonomiško stališče, nemški liberalci so rekli, da je ta vladna predloga njim na škodo, antisemit Scheicher je zahteval celó, naj se razpusti ta zbornica, in moramo sklepati iz vsega tega, da nobena stranka ni prav zadovoljna s tem načrtom; vendar pa je gotovo, da bode velika večina glasovala za prehod v podrobno razpravo, ker nobena stranka si noče nakopati očitanja, da je ovirala gori označeni proces. K besedi se je oglasil tudi slovenski poslanec dr. Gregorec.

Občinske volitve v Ljubljani. Včeraj je volil tretji razred. Izvoljeni so bili kandidati narodne stranke: Fran Mally, Orosiav Dolenc, Jakob Dimnik, Jakob Zabukovec in Josip Turk. Oddanih je bilo 364 glasov. Izvoljeni gospodje so dobili od 260 do 264 glasov. Nasprotna kandidata Fran Breskvar in Ivan Malin sta dobila po 102 glasova.

Zopet demonstracija v Zagrebu. Včeraj se je vrnil v Zagreb po prestani kazni pravnik Balasko, ki je bil z drugimi vseučiliščniki vred obsojen zaradi „ogerske zastave“, ki so jo bili sezgali zagrebški vseučiliščniki povodom bivanja Nj. Veličanstva našega cesarja in kralja v Zagrebu. Glasom včeraj iz Zagreba došle brzozjavke korespondenčnega urada, torej oficijozne brzozjavke, priredili so dijaki in delavci iz zapora vračajoči se žrtvi „ogerske zastave“ sijajno, impozantno ovacijo, ali kakor pravi brzozjavka: demonstracijo. Policija je posegla seveda med „demonstrante“, razgnavša jih golimi sabljami. Razni delavci dobili so rane, ki so jim jih prizadele sablje stražarjev, tri delavce pa so zaprli. Množica je razbila s kamenjem okna stanovanja župana zagrebskega.

Ogerska in Italija. Med viteškimi sinovi Arpadovimi in onim narodom, ki govori „najslajši jezik“ ter biva v deželi, kjer cvetó limoni in pomaranče, obstoji nekaka tajnostna zveza najprišrčnejše simpatije, temelječe brzkone na sorodstvu mišljenja obeh toli različnih si narodov, a to simpatijo je nekake posvečil pokojni revolucionar Lajos Kossuth, ki je našel dolgo vrsto let svoje zavetišče v Italiji. Somišljenikov Kossuthovih pa imamo tudi v Italiji; pomislimo le n. pr. na življe, kakoršnih zastopnika sta občeznana poslanca Imbriani in Barzilai! Ne smemo se zatorej čuditi, da se želé Madjari povodom slavljenja svoje tisočletne kulture pobratiti z nositelji XX. vekov latinske kulture! In da uresniči to svojo željo, povabila je ogerska vlada glasom dne 18. t. m. iz Rima došlega poročila italijanski parlament, da isti prisostvuje odprtju madjarske milenijske razstave. — Ako se to res zgodi, to bode imel svet kaj strmeti na „lojalnih“ govorih zastopnikov združenih treh tisočletij kulture, koje nositelji so n. pr. Fran Kossuth II. na jedni, Imbriani in Barzilai na drugi strani!

Rusija in Bolgarska. Knez Ferdinand se muči v Petrogradu. V tem dejstvu se zreali velikanski preobrat, ki se je izvršil v odnošajih med Rusijo in Bolgarsko, ali pravo za pravo, v političkih odnošajih vsega balkanskega poluotoka. To dejstvo govori že samo na sebi v lapidarnem stilu, a razsvetljujejo je še posebno izvajanja ruskih in bolgarskih vladnih listov. Oficijozni „Journal de St. Peterburg“ piše: „Knez Ferdinand Bolgarski, potrjen v tej lastnosti po Njegovem Veličanstvu sultanu v sporazumlj-nju z drugimi vlastmi, podal se je na pot v nekoja glavna mesta Evrope. Važno se mu je zdelo, da se obrne najprej v Petrograd, kjer je gotovo, da ga vsprejmejo na tak način, ki odgovarja toliko čutstvom, kojih Rusija ni nikdar nehala gojiti do naroda bolgarskega, kakor tudi živemu zadovoljstvu, ki je je provzročil pri nas prestop princa Borisa v ukupnost pravoslavne vere. Rusija je nadahnena željo, da nova doba, ki se odpira Bolgarski, donese blaginje tej deželi po vzdrževanju načel, ki so podlaga duševnemu in moralnemu obstanku naroda bolgarskega, in kojim je namen, da osigurajo bodočnost istega.“ — Bolgarski vladni list „Mir“ pa pa piše med drugim, da je Bolgarsko rešila usmiljena roka carja Nikolaja II.; s tem, da knez Ferdinand poljublja to roko, izraža čutila vsega naroda bolgarskega.

V zmislu teh izvajanj je bil vsprejem kneza Ferdinanda v Petrogradu jako prisrčen. Na koldvoru so ga pričakovali veliki knez Vladimir z mnogimi dvornimi dostojanstveniki. Odgovarjaje knezu Černjajevu, ki je bil v imenu „Slovanskega dobrotvornega društva“ ponudil knezu soli in kruha po starem slovanskem običaju, je rekel knez Ferdinand, da je slovanska ideja jela uplivati tudi na jugoslovanske narode in da se čuti srečnega, da se more pokloniti ruskemu carju. — Knezu Ferdinandu na čast je bil minolo nedeljo slavnosten obed v zimski palači in je car posebno prisrčno napil knezu Ferdinandu. Pogovor med poslednjim in knezom Lobanovem, ruskim ministrom za vnanje stvari, trajal je dve uri.

Ako pomislimo sedaj, da so bile še nedavno temu pretrgane diplomatske zveze med Rusijo in Bolgarsko, ako pomislimo, da je v Bolgarski gospodaril Stambulov, da so se tam igrali važno ulogo falzifikatorji dokumentov à la žid Jacobsohn, ako pomislimo, da so zapori polnili s prijatelji Rusije, in da je bil knez Ferdinand persona ingratisima v Petrogradu: ako pomislimo na vse to in primerjamo z najnovejšimi dogodki o potovanju kneza Ferdinanda, potem še-le nam stopa živo pred oči velikanski preobrat, ki se je izvršil v odnošajih med Rusijo in Bolgarsko.

Italija v Afriki. Iz Rima poročajo minolo nedeljo o jako ponosni besedi italijanskega majorja Prestinarija, poveljnika obkoljene utrdbje Adigrat. Glasom te vesti ponudil je namreč ras Sebát, jeden oblegovalcev, Prestinariju, da hoče on, Sebát, pustiti Italijane iz utrdbje, proti nezatni denarni odškodnini, toda proti temu, da mora ostati utrdba taka, kakoršna leži in stoji ter da z utrdbjo vred Italijani izročé njemu, Sebátu, tudi vse streljivo in zaloge živeža. Major Prestinari pa da je na to ponudbo odgovoril ponosno in samozavestno: „Adigrat se ne poda, dokler bode živih Italijanov v njem.“ — — — A če pritisne skrajna sila, ne bode-li Prestinari postopal baš tako, kakor Galliano v Makaléju?

Baldissera baje še ni poslal v Rim podrobnega poročila o bitki pri Aba Garimi, sestavljenega na podlagi polzvedovanj. Govori se, da italijanska vlada tega poročila ne proglasi javnosti, kadar je dobi (če je že nima v svoji roki), ker ne mara s tem poročilom razglasiti zajedno vojaških grehov bivšega generala in poveljnika Baratierija, ker bi tako razglasenje utegnulo vplivati na „nepristransko“ preiskavo, vršeco se proti Baratieriju. O razpravi sami pa pravijo, da prične ista takoj, čim dospé fiskalni generalni odvetnik Bacci v Massavo. Bacci da zasliši takoj Baratierija ter ga da zapreti v utrdbi, kjer so zaprti tudi drugi častniki, stoječi pod preiskavo. Vsa razprava da bode trajala po prilici samo jed en teden duij. Iz tega bi mogli sklepati, da bodo postopali z Baratierijem ali zeló sumarično, torej strogo po vojnih zakonih; ali pa — zeló površno in milostno.

Angleška v Afriki. Iz Kapstadta poročajo dné 20. t. m.: Mesto Buluvajo je popolnoma obkoljeno; angleška posadka nima dovoljno živeža za jeden teden; ako se ne posreči dovesti živeža, bode huda za mesto. Poveljnik mesta, pričakovaje napada Matabelov, pripravil je po raznih ulicah in po okolici mesta podkope, koje je dal napolniti z dinamitom. Pripravil je tudi že mnogo bomb ter se nadeja, da se mu posreči razpršiti naskočivše črnice. — Matabeli so se obrnili baje proti jugovstoku, da prestrizejo Angležem pot.

V obče pa so vesti, prihajajoče iz dežele Matabelov, zeló vznemirjujoče. Mesto Bulowayo obkoljuje okolo 12.000 upornikov, vojakov v urestu pa je komaj 800. Poslednjih dni da je bilo nekoliko prask z uporniki; žene in otroke da so spravili v prilično varne utrdbje, kjer se jim ni bati napada Matabelov.

Različne vesti.

Vojni minister baron Kriehammer odpotoval je sinoč po kratkem prestanku v našem mestu z brzovlakom južne šeleznice na dopust v Meran. — Nekateri dunajski krogi trdé vedno še, navzlic oporekanju z drugih strani, da baron Kriehammer odstopi in da ne prevzame po pretečenem dopustu več vodstva skupnega vojnega ministerstva.

